

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Hallituksen esityksessä laskennallisten korvausten korvausaika lyhentyisi vuodella eli korvausaika olisi 1.1.2025 alkaen kaksi vuotta muista laskennallisen korvauksen piirissä olevista henkilöistä (esim. kansainvälistä suojelua saavat ja kotikunnan omaavat tilapäistä suojelua saavat) ja kolme vuotta kiintiöpakolaisista. Tämä muutos tehtäisiin 1.1.2025 voimaan tulevaan kotoutumislakiin. Laskennalliset korvaukset ovat hyvinvointialueille ja kunnille ensisijaisia rahoituskanavia kotoutumisen palveluiden järjestämisessä. Laskennallisten korvausten lyhentäminen herättää huolen, miten maahanmuuttaja-asiakkaille järjestetään riittävä, tarvittava tuki, koska tuentarpeet ovat usein suunniteltua korvausajan muutosta suurempia ja pitkäkestoisimpia. Korvausajan lyhentämisen riskinä on, että kotoutumista edistäviä palveluita joudutaan karsimaan, millä on negatiiviset vaikutukset maahanmuuttajien kotoutumiseen ja työllistymismahdollisuuksiin.

Tulkittamisen kustannusten siirtyminen osaksi laskennallista korvausta ja korvausajan samanaikainen lyheneminen herättää huolen, miten hyvinvointialueet kattavat jatkossa tulkittamiskustannukset, koska viranomaisasioinnissa tulkkia tarvitaan usein vielä kahden vuoden maassa asumisen jälkeen. Viranomaisen lakisääteinen velvoite (kielilaki 6.6.2003/423) on varmistaa, että asiakas on ymmärtänyt häntä koskevat asiat.

Edellä mainituilla perusteilla Päijät-Hämeen hyvinvointialue ei puolla tulkittamisen kustannusten siirtymistä osaksi laskennallista korvausta eikä korvausajan lyhentämistä.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkausmaksusta (32 a §)

-

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

Päijät-Hämeen hyvinvointialue ei kannata aikuistumisen tuen yläikärajan laskeminen 25-ikävuodesta 23-ikävuoteen, eikä puolla kotoutumislain nojalla maksettavien korvausajan lyhentämistä. Tuen tarpeet ovat merkittäviä monella 23 vuotta täyttäneellä ja palvelujen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset on korvattava hyvinvointialueelle.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

Lain muutoksella on tarkoitus selkiyttää erityisesti hyvinvointialueiden ja kuntien työnjakoa pakolaisten vastaanotossa. Vuosien 2022 ja 2023 aikana on tehty yhteistyössä hyvinvointialueen ja kuntien kanssa yhteinen prosessi pakolaisten vastaanottoon ja asunnon järjestämiseen liittyen. Prosessissa on sovittu, että kunta järjestää asunnon, huolehtii välttämättömästä kalustuksesta ja antaa ensimmäisten päivien yleisen ohjauksen ja neuvonnan, esimerkiksi viranomaisasiointiin ja asumiseen liittyen. Nyt esitettävä muutos siirtäisi prosessissa sovittuja tehtäviä takaisin hyvinvointialueelle. Kunnat ovat resursoineet henkilöstöä kyseisiin työtehtäviin.

Nyt esitettävä muutos kasvattaa hyvinvointialueen sosiaalihuollon roolia jo ennen pakolaisten vastaanottamista ja pakolaisten vastaanoton ensimmäisten päivien tehtävissä. Tarvitaan valtakunnallista ohjausta ja linjauksia siihen, miten työnjako käytännössä toteutetaan. Nyt esityksessä jää hiukan epäselväksi, mitä tarkoitetaan sillä, jos jokin tehtävä on sosiaalihuoltoa esimerkiksi ikääntyneiden tai vammaisten kohdalla. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan tehtävä pitäisi tällöin sisällyttää hyvinvointialueen vastuulle kuuluvaan pakolaisten vastaanoton tehtäviin. Esityksen mukainen kirjaus kaupassakäynnin tehtävän siirtymisestä kunnan vastuulta hyvinvointialueelle aiheuttaa painetta hyvinvointialueella henkilöstön lisäresursointiin. Esityksessä ei ole avattu, miten hyvinvointialueen osalta huomioidaan henkilöstön lisäresursoinnista aiheutuvat kustannukset. Kustannukset tulisi korvata hyvinvointialueelle täysimääräisesti.

Muut huomiot

Päijät-Hämeen hyvinvointialue pitää lakia kotouttamisen edistämisestä hyvänä ja tarpeellisena. Lausuttavana oleva hallituksen esitys kokonaisuudessaan ei kuitenkaan tue kotouttamisen kehittämistä ja toteuttamista, eikä lain tavoitteita kotoutumisen edistämiseksi.

Forsberg Mika
Päijät-Hämeen hyvinvointialue

Orelma Eevaliisa
Päijät-Hämeen hyvinvointialue - Mika Forsberg, toimialajohtaja, perhe- ja sosiaalipalvelut